

PŘEMĚNY SLATINY VE XX. STOLETÍ (2)

(Pokračování z minulého čísla Aktualit)

V březnu 1939 byl prohlášen *Protektorát Čechy a Morava* a obec ztratila jakoukoliv vlastní samosprávu. Byla zde zřízena jen *Obecní úřadovna města Brna* s tajemníkem (*Landeshauptstadt Brünn - Ortszweigstelle Latein*). 1. září pak vypukla skutečná *válka Německa s Francií a Velkou Británií*, která brzy přerostla v *druhou válku světovou*. Společenský život se sice nezastavil, ale velmi se změnil a postupně se přesouval do soukromí. V roce 1940 autobusové spojení s Brnem bylo omezeno a potom zastaveno, ale později začaly jezdit *autobusy na dřevoplyn*. Kvůli nim musela být rozšířena vozovka kolem Kapličky. V parku za školou byl vykopán zemní kryt pro žáky měšťanky. (Obecní škola měla kryt v suterénu budovy.) V roce 1941 se *prohloubila persekuce Židů*, legionářů, sokolů a jakýchkoliv občanských projevů „nepřátelských Říši“. Tělovýchovné spolky SOKOL a později i OREL byly zrušeny. Mnozí jejich členové však našli brzy útočiště ve sportovním klubu SK SLATINA, jehož tehdejší předseda Alois Štětka riskantní operací umožnil jejich další tělovýchovnou činnost na sportovním hřišti. Matlachova ulice byla přejmenována na *Brehmotu (Brehmgasse)*. Začala se organizovat Protiletcecká ochrana. *Zdražování* postihlo jízdné i potraviny. Jedinou pozitivní událostí té doby bylo dlouho požadované a velmi potřebné *rozšíření slatinského hřbitova* vpravo jižním směrem. V červnu však vypukla *válka Německa se Sovětským svazem* a německá armáda rychle postupovala do ruského vnitrozemí. Nástupem Reinharda Heydricha na funkci říšského protektora začalo vyhlášení *stanného práva* a masové popraviny českých vlastenců. V provincii *vstoupily do války i USA*. Začátkem roku 1942 vyzval prezident Hácha národ ke sbírce zimních potřeb pro vojáky na východní frontě a celostátně se zabavovaly především lyže. Došlo k násilné změně protektorátní vlády. Na několik týdnů byla zabráná místní škola a vyučování probíhalo po hospodách. 27. května byl spáchán *atentát na Heydricha* a bylo vyhlášeno celostátní stanné právo. I ve Slatině byly zavedeny noční protisabotážní hlídky z řad občanů. V listopadu se konečně *německá fronta zastavila u Stalingradu*. V únoru 1943 byla tam německá armáda obkličena, zničena a Vůdce vyhlásil celoevropský smutek. Nastal zásadní *obrat ve vývoji války*. Protektorátní vláda začala na nátlak okupantů provádět totální nasazování všeho obyvatelstva (zvláště mladého) do zbrojního průmyslu a do Technické nouzové pomoci (*Technische Nothilfe*)

v Říši, což postihlo i řadu místních občanů. Přímých válečných událostí však Slatina zůstávala stále ještě ušetřena. Vánoční prázdniny se i tentokrát prodloužily až do půli ledna 1944. Koncem tohoto měsíce byl osvobozen i obkličovaný Leningrad. V dubnu potom stála východní fronta už blízko československých hranic. V červnu byla konečně v Normandii otevřena *druhá fronta spojeneckých vojsk* v Evropě. Místní škola byla opět zabráná - tentokrát pro dělníky z letiště. V srpnu Slatina poprvé pocítila *přímý úder války* náletem amerického letectva na letiště a továrnu OSTMARK pod Stránskou skálou. Nálet v obci udělal jen různé škody na budovách a polích, ale na Nové čtvrti byly dva domky přímo zasaženy a přítom dvě osoby zahynuly. V říjnu byl jen *nálet stíhacích letadel* na vojenské cíle a na železnici, ale potom v listopadu největší nálet na centrum města Brna a na Židenice. Ten se však Slatině zcela vyhnul. Zato první

Kaple na hřbitově a pomník padlým - pohlednice z 30. let minulého století. K původní kapli byla v letech 1946-48 přistavěna kostelní loď s věží.

měsíce roku 1945 stály už ve znamení *blížící se fronty*. V polovině dubna už Brno zažívalo četné letecké poplachy i bombardování sovětskými letadly, které se však Slatiny přímo nedotkly. *Až průchod fronty ze 24. na 25. dubna* a potom německé letecké protiútoky po několik následných dnů způsobily v obci menší i větší škody na budovách, přičemž zde však zahynulo 24 rudoarmějců, neznámý počet německých vojáků a také dva místní občané - Jan Křehlík a Jaroslav Pivoda. Ale již 30. dubna byl ve Slatině zvolen prozatímní 20členný *Místní národní výbor*, který se hned věnoval především bezpečnosti a zásobovací problematice obce. Obyvatelstvo se pustilo do odstraňování škod, způsobených průběhem fronty. V září byl zvolen už *řádný MNV v paritním zastoupení všech čtyř politických stran*: KSČ, ČSSD, ČSL a ČSNS. Ten potom řídil obec. Během následující doby byl v obci založen Svaz české mládeže a JUNÁK, Svaz přátel SSSR, Svaz brannosti, Svaz osvobozených politických vězňů a ob-

novily svoji činnost nejen zmíněné politické strany, ale i společenské organizace SOKOL, OREL a další. Zároveň s tím se v obci rozvinul *bohatý společenský a kulturní život*. V červnu 1946 proběhly *první poválečné volby* do zastupitelských orgánů, v nichž ve Slatině zvítězila KSČ, zatímco v městě Brně ČSNS. Na základě toho se ve městě vyměnil předseda Ústředního NVmB a ve Slatině se reorganizoval MNV, aby jeho složení odpovídalo výsledku voleb. Byl vybudován po obci místní rozhlas. Na Skalkách nad Novou Dům mládeže. V listopadu byl *položen základní kámen* ke stavbě již před válkou připravovaného *slatinského kostela* církve římskokatolické. Nový MNV však působil jen do konce roku 1946. Celostátně byl vládou vyhlášen *Dvouletý plán obnovy* na léta 1947 - 48. Reorganizací správy města Brna byla Slatina od roku 1947 připojena k Černovicím do společné *Obvodní*

rady Brno VII. Zastoupení Slatiny ve zmíněné radě jen šesti členy (vzhledem k menšímu počtu obyvatel) bylo menšinovým, což se občanům vesměs nelíbilo. To měl částečně řešit v obci ustavený *Místní výbor Národní fronty a Místní osvětová rada*. Ale společenský život ve Slatině přesto pokračoval dál. V září byl obnoven Ochotnický divadelní spolek J. K. Tyla. V říjnu proběhla *oprava Kapličky*, přičemž byla otevřena báně její věžičky a v ní uložené staré dokumenty byly doplněny současnými. Mimořádné sucho toho roku se i ve Slatině projevilo výrazně nižší úrodou obilovin i okopanin a snížením počtu hovězího dobytka o polovinu. Po reorganizaci Gottwaldovy vlády v únoru roku 1948 vznikl i při ObvR VII *Akční výbor*, v němž měla Slatina opět jen třetinové zastoupení. Květnové volby do národního shromáždění potom ve Slatině probíhaly už s jednotnou kandidátkou *Národní fronty*, která dostala přes 97% platných hlasů. Během jednoho roku byl postaven a v září slavnostně vysvěcen nový

slatinský *kostel Povýšení svatého kříže*. Na podzim byl občanskými brigádami zasypán už zcela nefunkční rybník na náměstí a začalo se s jeho parkovou úpravou. Od října se začaly rovněž brigádnicky stavět na státní silnici od Černovického kopce směrem ke Slatině *stožáry na trolejbusové vedení*. K lepšímu řízení slatinských záležitostí ustanovil AV NF pět pracovních komisí. Během tohoto období bylo ve Slatině postaveno na polích nad Šmahovou ulicí *první sídliště* rodinných domků, tzv. *dvouletkové*. To byl *první větší zábor* místní *orné půdy*.

Od ledna 1949 byla provedena *reorganizace státní zprávy* zřízením 19 krajů. Brno přestalo být hlavním městem země Moravskoslezské a stalo se jen centrem *brněnského kraje*. Obvodní rada Brno VII se přejmenovala na *Brno X*. Zároveň započal první pětileť plán. Slatiny se to však jinak nedotklo. Jenom stejně jako jinde se i zde sloučil SK Slatina se SOKOLEM v jednotnou organizaci SPARTAK a odbojářské organizace ve *Svaz bojovníků za svobodu* (SBS). SČM se přeměnil na ČSM. Čilý kulturní život však pokračoval stejně jako *brigádnická činnost*: úprava parku za školou a na náměstí, stavba trolejových stožárů, rozšíření sokolského cvičiště, aby vyhovovalo i kopané a jiné. Koncem července byla uvedena do provozu *trolejbusová linka Brno - Slatina* jako první v Brně. (Trolejbusy se otáčely kolem Kapličky). V budově staré Radnice byl zrušen obecní hostinec a stal se z ní od září *Kulturní dům*. Spravoval jej MV KSČ. Byl založen nový *Spolek chovatelů drobného zvířectva*. U kapličky byla otevřena cukrárna. Svaz bojovníků za svobodu SBS dal opravit za Protektorátu poškozený *Pomník padlým* a doplnil jej deskou se jmény občanů, kteří zahynuli jako oběti druhé světové války. Nad státní silnicí město postavilo kamenný *pylon* na paměť osvobození města sovětskou armádou v roce 1945. Ten se potom stal místem každoročních vzpomínkových oslav výročí osvobození Slatiny. Na hřbitově byl zřízen *čestný hrob obětem nacizmu* v letech 1939 - 1945. Začala *výstavba obytných bloků* na ulici Tílnonové, což byl *druhý větší zábor orné půdy*. Bylo založeno *slatinské jednotné zemědělské družstvo* (JZD) - zatím jen menšinové se 60 ha půdy. Změnou severních hranic katastru Slatiny a Lišné slatinský se zvětšil o *oblast Stránské skály* (s ulicemi Černovičky, Stránská a Podstránska) a o ulici Slatinskou (nad ulicí Krejčího), která se přejmenovala na Bedřichovickou.

Bohumil Reichstädter
(Pokračování v příštím čísle Aktualit)